

Construír unha patria

Manuel María pretendeu coa súa palabra que as galegas e os galegos fosen conscientes de pertenceren a unha nación, Galiza, que tiña unha historia agachada e un idioma de seu, durante moito tempo marxinado e perseguido. Eis a razón pola que participou activamente na vida política desde o nacionalismo; velaí tamén a causa de que na súa obra Galiza e a reivindicación dos seus sinais de identidade sexan o cerne da súa temática: os feitos e figuras históricas do país, a lingua galega, ... Eis a razón pola que se dirixía sempre a un "vós" (galegas e galegos) e tamén o motivo polo que participaba en calquera acto (conferencias, pregóns, romarías, brindes, poemas ou pezas dramáticas de encarga) que servise para dignificar a súa patria e a súa lingua.

En Compostela, o Día da Patria

1 Le atentamente o seguinte poema:

*A nosa Historia cabe
en poucas páxinas:
o sangue vertido
no Medullo,
as revoltas Irmandiñas,
Pardo de Cela,
a voz dos Precusores
ardendo
en luminosa profecía:
Faraldo,
Brañas,
Rosalía,
Curros,
Pondal,
os Mártires de Carral,
Vllar Ponte,
Cabanillas,
Alexandre Bóveda,
Castelao de Rianxo,
a ringleira sen fin
dos emigrados...
Ao lembrar
a nosa Historia
verdadeira
todo o noso ser
se pon en pé,
a nosa conciencia
esperta alporecida,
ferve o noso sangue,*

*latexa máis forte
o noso corazón,
sentimos a forza
das raigañas
que nos xungen
á terra
le ao seu sino;
escoltamos como
a voz do vento
nos relata
os feitos memorábeis,
esquecidos adrede
nos manuais ao uso.
As árbores,
os camiños,
os penedos,
os ríos,
os cruceiros
gardan a lembranza
daquelo que nunca
poderemos esquecer
porque é o que
nos fai sentir pobo
e nos empuxa
cara un futuro
que temos que facer.*

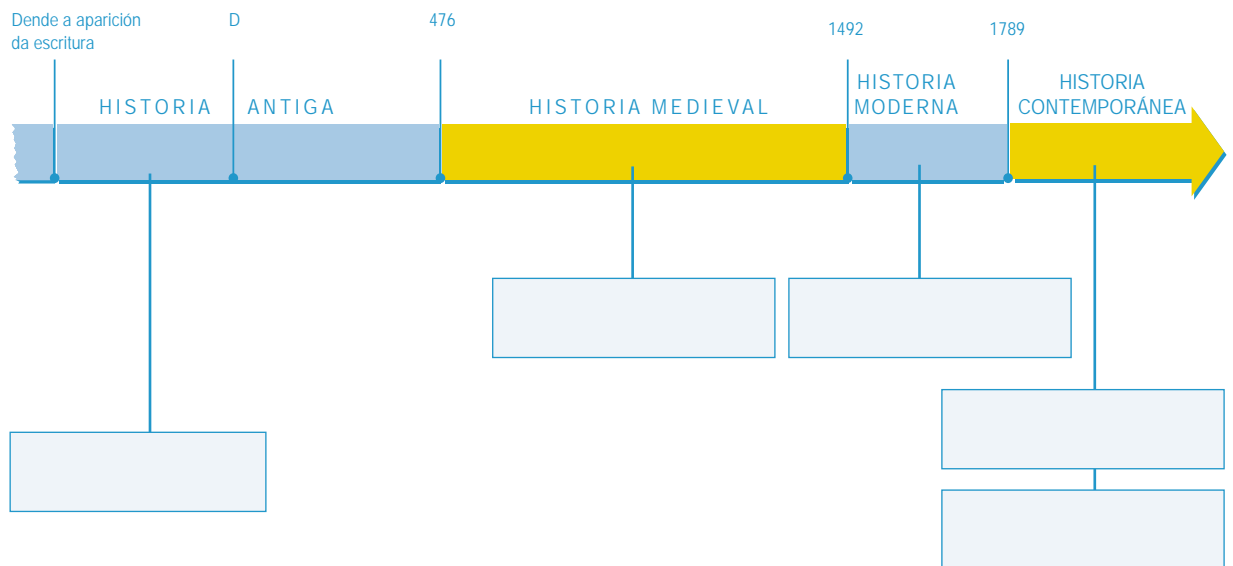
Aldraxe contra a xistra, 1973

2 A quen pensas que se refire Manuel María co posesivo "nosa" do primeiro verso?

3 Explica os versos "os feitos memorábeis,/ esquecidos adrede/ nos manuais ao uso"

4 A partir do poema de Manuel María e buscando información na biblioteca, trazade unha liña do tempo cos diferentes personaxes e feitos históricos que se citan. Podedes facelo da seguinte maneira:

- ✍ Facede grupos de 3 ou 4 persoas
- ✍ Buscade nunha enciclopedia a data dos diferentes feitos e personaxes
- ✍ Escibide a primeira data da liña no inicio e a última ao remate. Asignade o mesmo número de centímetros de distancia para cada século ou medio século.
- ✍ Ordenade os personaxes e feitos que queredes situar na liña e situádeos no punto correspondente; podedes alternar a raia inferior e a superior para que quede máis curioso.
- ✍ Utilizade diferentes cores para os distintos períodos.

5 Unha vez que tedes a liña do tempo feita, imos colaborar todos os da aula para facermos un mural sobre a historia de Galiza. Engadimos máis datas, feitos históricos e personaxes relevantes e buscamos imaxes, debuxos, textos que os acompañen. Podemos facelo en cartolinas, dedicando unha a cada século ou período ou ben nun papel branco continuado que sirva de fondo. Despois pegámolo na aula.

6 A seguir temos un fragmento da peza teatral de Manuel María, *Unha vez foi o trebón*. Na mesma dramatízase a revolta dos irmandiños. Preparade, primeiramente, unha lectura dramatizada por parellas.

"DIEGO DA PENELA.- Veño pagar a mañería.

ALCALDE.- (remexendo nas follas do libro).- Aínda non pagache a loitosa pola morte do teu pai. Non sei como o señor ten tanta pacencia con vós. Se un se descoida unha miguíña xa abusades e procurades quedarvos co que non é voso.

DIEGO DA PENELA.- Afellas que non puiden. Despois de pagar o enterro do meu vello quedei sen nada. Xúrolle, señor Alcalde...

ALCALDE.- Ben vos coñozo

dende hai moitos anos. Coñózovos como se vos parira. Así que non me xures nada. Agora, para herdar, vés moi agudo pagar a mañería. ¿coidabas que me iba esquencer de que non tiñas pagado a loitosa, non? O vello deixouche bos eidos, con muíño e larganzas de monte. ¡Teu pai era un bo vasalo!

DIEGO DA PENELA.- O lugar aínda non tiña queixa. Mais teño que o repartir con meus irmáns. A meu irmau Lois merqueille a parte que lle tocou.

ALCALDE.- ¡E aínda te choras! Así que, ademais da loitosa pola morte de teu pai e da mañería por herdar, agora tes que pagar tamén a enliza pola parte que lle mercache a teu irmau.

DIEGO DA PENELA.- A enliza tena que pagar meu irmau que foi o que vendeu. Eiquí traio a escritura: ólea.

Representación teatral en Carral, A Coruña

(Móstralle ó ALCALDE un pergameo que o ALCALDE tan sequer olla.)

ALCALDE.- Non te molestes. (Con sorna). Creo na túa palabra. Calqueira pilla agora a teu irmau. Ti pagas a enliza e logo cóbraslla a teu irmau. E se non che quere pagar denúncialo.

DIEGO DA PENELA.- ¡Eu non podo! ¡Vou a quedar por portas! ¡Xúrolle que non podo!

ALCALDE.- ¡Déixate de comedias! Ou pagas ou quedas sen os eidos. Considera o que che convén. Aí, xa me esquencía: tamén tes que pagar a movicia.

DIEGO DA PENELA.- ¿Cómo a movicia?

ALCALDE.- ¿A túa muller non é de Outeiro?

DIEGO DA PENELA.- É si señor.

ALCALDE.- ¿E non vive contigo na Penela?

DIEGO DA PENELA.- Vive si señor.

ALCALDE.- Pois logo é moi craro que a túa muller se mudou de lugar. O que quere decir que tes que pagar a movicia.

DIEGO DA PENELA.- ¡Aí de min! ¡Son perdidíño! ¡Quedo por portas para toda a miña vida! ¡Nunca máis poderei erguer cabeza!

ALCALDE.- Deixa esas prosmeiradas que xa me dá noxo escoitalas. Ou pagas ou quedas sen eidos. Outros os están desexando. E por derriba pasarás unha tempada nos sótanos do castelo. ¿Entendiche?

DIEGO DA PENELA.- Entendín, si señor. ¡Ogallá non entendera!

ALCALDE (nun rauto de carraxe).- ¡Mamalós! ¡Vilaos! ¡Xente ruín e fusquenlla! O señor dabondo aguante ten con vós, caste de raposos, piollosos e famentos. Si vos fixera pendurar das almeas da torre do castelo pra ser comida dos boutres e dos corvos, os demais que son como vós, adprenderían dunha vez.

Decídelle ós vosos veciños que denantes dunha semana quero ollalos eiquí a pagar o fonsado, o conducho, a fogaza, a moeda, os portazgos, os foros... E que todos traian ferramentas e os carros cos seus bois xunguidos. Cómpre facer algunhas obras no castelo e hai que traballar de firme. Que veñan tamén fornecidos de pan, viño, centeo, trigo e castañas para lle ofrecer ó señor, que ten moitos gastos. ¡E que non teña que repetir de novo a orde!"

7 Describe as características dos personaxes a partir das súas palabras, dos seus xestos, ou doutros datos que coides importantes. Se non aparecen no texto trata de deducilos.

8 É unha relación de igualdade a que hai entre os dous personaxes?

Por que?

9 Na peza fálase de moitos impostos; que é un imposto?

Procurade a definición dos que aparecen no texto.

10 Busca no texto oracións de diferentes modalidades: enunciativa, imperativa, exclamativa e interrogativa. Predomina algunha?

11 Realizade, por grupos, un cartel que anuncie a representación de *Unha vez foi o trebón*. O argumento sitúase na época dos irmandiños. O pobo quéixase porque non pode pagar os impostos que cobran os nobres e a xustiza tampouco os defende. Os irmandiños rebeláanse, dirixidos por Diego de Lemos e Alfonso de Lanzós, mais, finalmente, sofren a derrota.

UNHA VEZ
FOI O TREBÓN